

«KORSETS ANSTØT»

En innføring i Galaterbrevet

Av Kåre Svebak

Innholdsfortegnelse

«KORSETS ANSTØT»	1
Korsets anstøt under syndefallets kår	2
Bare ett evangelium	3
Jesu Kristi delegat	3
Den apostoliske hilsen	4
«Falske brødre»	4
Apostelens gjensvar	5
Velsignelsen som var lovt Abraham	6
Trellkvinnens sønn og den frie kvinnes sønn	8
Troen kommer til oss – vi kommer til troen	8
Hva menes med «anstøt»?	9
Hva er årsaken til «korsets anstøt»?	10
Et tidløst anstøt	11
Lovens oppfyllelse «ved troen»	12
Sagt med vår barnelærdom	13
Rør ikke ved korsets anstøt	14

Pauli brev til galaterne er et forsvar for «korsets anstøt». Men hva er det?

Gal 5:11 – Om det er slik, brødre, at jeg også i dag forkynner omskjærelsen, hvorfor blir jeg da forfulgt? Da er jo korsets anstøt tatt bort.

Saken er rikelig representert i Nytestamentet, men uttrykket «korsets anstøt» fins bare her. Det sammenfatter hva Paulus har skrevet i det foregående om sitt aposteloppdrag fra den

oppstandne Jesus – å forkynne Kristi evangelium «for de uomskårne» (2:7). Oppdraget medførte motsigelser og forfølgelser (2 Kor 4). Galaterbrevets foranledning er motstanden blant jødekristne etter den første misjonsreise.

Brevet kan være det første Paulus-brev, men mer sannsynlig - det fjerde i rekken, skrevet etter Tessaloniki-brevene og Første korinterbrev. I Romerbrevet har apostelen gitt en mer utførlig fremstilling av Kristi evangelium, som er et «anstøt» for jøder og en «dår-skap» for grekere (el den antikke kulturkrets). Men la meg først skissere brevets forutsetning, nemlig den basisviten som åpenbaringsordets Gud gir om seg selv, mennesket og verden.-

Korsets anstøt under syndefallets kår

Joh 1:5,10f - *Lyset skinner i mørket, og mørket tok ikke imot det. /.../ verden kjente ham ikke.* Skaperverkets midler – Ordet (Logos), kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham (v 12-14). Denne syndefallsrealisme er et gjennomgående trekk ved Bibelens skrifter.

Med *lastekatalogen*, Gal 5:19-21, illustrerer Paulus det «som kommer av vår onde menneskenatur» (jf Mt 15:10-20, Rom 1:18ff). Med henblikk på motstandernes reservasjoner mot Kristi evangelium merker vi oss «fiendskap, strid, rivalisering, sinne, selvhevdelse, stridigheter, partier og misunnelse /.../ de som gjør slikt, skal ikke arve Guds rike» (v21). Vi ser hverandre *utenfra*. Gud ser i menneskets aller innerste. Guds lov er hellig liksom Gud, og dommen absolutt, **2 Mos 33:20** – *det menneske som ser meg, kan ikke leve.*

Vi er henvist til å se Gud «bakfra» (2 Mos 33:23)- i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Der ser vi Gud i all sin nidkjærhet mot overtredelser i tanker, ord og gjerninger, og der ser vi Gud i all sin kjærlighet, så mye større enn hans nidkjærhet. Stilt overfor den korsfestede Kristus, står vi overfor morallovens totale krav og den fortjente død i våre synder, og samtidig står vi overfor vår oppreisning til livet på grunn av Kristi fortjeneste – og kun den. **Joh 3:16** - *Så har Gud elsket verden...»*

Guds lov og evangelium driver til selverkjennelse for Gud. Guds lov lar oss kjenne Gud i hans nidkjærhet for sitt verk, og i hans ufattelige kjærlighet. Gud er en forsonet Gud, og hans rike er tillitens og gledens rike. Guds godhet motiverer vår omvendelse (Lk 15:17-24). Mt 4:17 – Vend om, for himmelriket er nær! (2 Kor 5:17ff)

Mt 5:3 – *Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres!* Og deretter priser han «de rene av hjertet» salige, for de skal se Gud (v 8). Galaterbrevets tema er denne fattigdom og renhet. De synes å utelukke hverandre gjensidig, for årsaken er forskjellig og innholdet likeså, og likevel hører de sammen i Jesu persons hemmelighet. Han er veiskiller i spørsmål om gudserkjennelse, frelsesvei og gudsyndyrkelse. Hva Paulus sier til slutt i dette brev, knytter tilbake til begynnelsen, **Gal 6:8** – *Den som sår i sin syndige natur, skal høste undergang av den; den som sår i Ånden, skal høste evig liv ved Ånden.* – «Å så i Ånden» - det

skjer ikke med lovgjæringer, men «ved å høre og tro» det gudsbilde som apostelen maler av «den korsfestede Jesus Kristus» med Skriftens ord, lært av ham. Jf 5:19ff.

Til ettertanke: Lk 21:34-36. 1 Kor 6:9-11. Ef 5:1-20. Kol 3:1-10. Åp 21:27, 22:14f. Jf Gal 1:8f, 2:4f, 14-16, 3:1-3, 10, 4:30, 5:10, 6:1, 7. Læren om troen (de tre første av De ti bud) utelukker overbærenhet med Kristus-fornektelser og handlinger i strid med Guds bud og skapervilje. Hvorfor denne eksklusivitet?

Bare ett evangelium

En Herrens apostel farer ikke med privatmeninger om evangeliet, eller med et evangelium som mennesker godtar. Utelukket er «*et annet evangelium*», for det fins bare ett evangelium – Kristi evangelium. Det har Gud stadfestet da han reiste Kristus opp fra de døde (1:7-9).

«Evangeliet» har her den omfattende mening – overleveringen av Jesu undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk. Den oppstandne Jesus har åpnet Skriftene også for Paulus, og satt ham i stand til å formidle læren fra ham og begrunne den (1 Kor 15:1-3). Hva Gud har stadfestet, det begrunner og forsvarer Paulus med et «det står skrevet» (Gal 3:11, 13, 4:22, 26). Slik opptrer en Herrens apostel som «Kristi tjener» (egtl trell, Gal 1:12) uten å søke menneskers ros (Gal 6:14). Med den trofaste overlevering følger «korsets anstøt». Det vil stadig fremstå forkynnere med «evangelier» begrunnet i velmenende tilpasninger, som om Guds ord er utgått fra dem, eller kommet bare til dem (jf 1 Kor 14:36, jf Gal 1:15ff).

Jesu Kristi delegat

I likhet med de andre apostlene var også Paulus kalt umiddelbart «av Jesus Kristus og av Gud Fader, som reiste ham opp fra de døde» (1:1), og lik dem et øyenvitne til den Oppstandne (1:15f). De andre apostlene kunne bare *konstatere* at Paulus forkynnte samme Kristi evangelium som dem, og anerkjenne ham som Herrens apostel (2:1-10). Allerede hilsenen markerer Pauli autoritet og kompetanse som Jesu Kristi delegat (el utsending)

Gal 1:3-5 – Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far og Herren Jesus Kristus, han som gav seg selv i døden for våre synders skyld for å fri oss ut fra den nåværende onde verden etter Gud vår Fars vilje. Ham være ære i all evighet! Amen.

En Kristi «apostel» står i delegatens posisjon til sin herre og overfor sine tilhørere. Han utøver et bestemt oppdrag på Kristi vegne: Å overgi Kristi evangelium med Kristi guddommelige autoritet og myndighet. Derfor presiserer Paulus straks – «han som gav seg selv» osv. Og senere, **3:13f** – *Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld /../ for at folkeslagene ved Jesus Kristus skulle få del i den velsignelse som var lovt Abraham, og for at vi ved troen skulle få Ånden som det var gitt løfte om*» (Gal 3:13f). - Kristi

gjenløsergjerning oppfyller Guds løftepakt og innleder den kommende verden, allerede foregripet «*av Gud Fader, som reiste ham opp fra de døde*» (1:1).

Apostelens delegat-posisjon lar Kristi evangelium gå foran personen. I motsatt fall fremstår den falske apostel med de forbehold som mennesker godtar og roser. Et advarende eksempel er Peters hykleri, da han falt for fristelsen å tilpasse læren alt etter sin omgang med hedninger eller jøder (Gal 2:11-16, jf Mt 16:21ff, 26:69ff, 21:15-10).

Den apostoliske hilsen

Nå en keiserens delegat kunngjorde keiserens forordning, innledet han med «*fred*» (pax) fra keiseren nevnt med navn. Da talte han på keiserens vegne og håndhevet ordningen i keiserens sted, og undersåttene måtte forholde seg til landshøvdingen som til keiseren selv.

Poenget her er apostelens megetsigende *avvik* fra delegat-hilsenen. Nytt er ordene «*nåde*» og det karakteristiske «*og Herren Jesus Kristus*». I samsvar med Kristi evangelium og apostelambetet fra ham, markerer apostelen det unike ved evangeliet og dets kilde. Kirkens tro er Guds tro, gitt kirken i og med Jesu person og verk, og han er kirkens Herre.

Aposteloppdraget medfører et forvalterskap på Kristi vegne, i samsvar med «Guds og vår Fars vilje» (v 1). Oppdraget kan bare utøves i et skjebnefellesskap med Kristus i hans fornedrelse (jf 1:15f med Mt 16:16f, 23). Da medfører trofasthet i prekenembetets gjerning den lidelse som «*korsets anstøt*» vekker. Paulus viser til dem «*som forvirrer dere og vil forvrengte Kristi evangelium*» (v 7). De tar anstøt av Kristi evangelium og blir selv støtt bort fra kirkens fellesskap med et «*han være forbannet*» (1:8f).

Med sin undervisning fra Skriftens Herre har Paulus den tillit til sine medkristne «*at dere ikke vil tenke annerledes enn jeg. Den som forvirrer dere, skal få sin dom, hvem han så er*» (5:10). Poenget er ikke tenkemåten, men Guds tanker (Jer 29:11), gitt med den rett utlagte Skrift fra dens Herre – og handling deretter (jf 6:1-4). Et trassig folk følger sine egne tanker (Jes 66:2, jf Jer 4:14, 7:24).

«Falske brødre»

Bekjennelse i bibelsk mening (homologi) kjennes på troskapen mot apostelordets lære fra Skriftens Herre (Apg 2:42, 1 Kor 11:2, 15:2, 2 Tim 3:14, Åp 3:8). Utelukker er prekestol- og nattverdfellesskap med rom for reservasjoner mot Kristi ord (Apg 15:1, 24, 1 Kor 16:22, 2 Kor 11:4). Samtidig medfører den trofaste overlevering frontmarkeringer:

Gal 2:4 – noen falske brødre som hadde sneket seg inn for å lure på den frihet vi har i Kristus Jesus, så de kunne gjøre oss til trelle. Men ikke et øyeblikk gav vi etter og bøyd oss for dem. For vi ville at evangeliets sannhet skulle bevares for dere. **3:1** – Hvem er det som har forhekset dere? **4:17** – Den iver disse andre viser for dere, er ikke av

det gode. De vil bare skille dere ut for å vinne dere som tilhengere. **5:4, 7, 10** – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden. /.../ Hvem er det som har hindret dere i å være lydige mot sannheten? /.../ Den som forvirrer dere, skal få sin dom, hvem han så er (1:9, ff 1 Kor 15:1f). **6:12** – slike som vil ta seg godt ut blant mennesker og slippe å bli forfulgt på grunn av Kristi kors.

Prinsipielt sett, gjelder korsets anstøt «*den frihet vi har i Kristus*», i motsetning til dem som «vil bli rettferdige for Gud ved loven». Motsetningen aktualiserer forholdet mellom løftepakt og lovpakt i Guds frelsesplan. Konkret gjelder spørsmålet hvorvidt hedningkristne er forpliktet på omskjærelsen? Hvorfor ikke vise romslighet? Den er utelukket med forholdet mellom løftepakt og lovpakt. Et lite forbehold mot apostelordets lære har samme virkning som en liten surdeig (5:9). Den opphever Guds nådepakt. **Gal 3:18** – *det var jo ved et løfte Gud i sin nåde gav arven til Abraham.* - Med forbehold om lovgjerninger og utvortes hellighet, har man gjort evangeliet til lov og er falt ut av nåden (5:4).

Gud har oppfylt sin universelle løftepakt med Abraham. Oppfyllelsen er «*den nye pakt i mitt blod*» (1 Kor 11:25), stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Abraham-paktens kjennetegn var omskjærelsen. Den nye pakts kjennetegn er *dåpen* til Jesu død og oppstandelse (Gal 3:26f). Det nye livet i hans nåderike leves på nådepaktens grunn. (Jeg viser til mitt bidrag: «Den nye pakt i mitt blod».)

Apostelens gjensvar

Paulus redegjør for sitt apostelkall, anerkjent av de andre apostlene (kap 1-2). Deretter fremstiller hanpakthistorien med avgjørende vekt på forholdet mellom Guds løftepakt med Abraham og Guds lovpakt (el Sinai-pakten) med sitt utvalgte folk Israel (kap 3-4). Til slutt innskjerper han den kristne frihet fra Sinai-paktens seremoni- og sivillover, og formaner til et liv «i Ånden» med gjerninger i samsvar med nestekjærlighetens bud (kap 5-6).

Apostelens gjensvar består ikke i egne synspunkter og konklusjon etter beste skjønn. En apostels kompetanse og autoritet består i overleveringen fra Herren, stadfestet med «*Guds ord og Jesu Kristi vitnesbyrd*» (Åp 1:2. Jf v 9 og 19:10. Jf Apg 15)). Jesu vitnesbyrd med profetordet, og profetordets vitnesbyrd om Jesus, er «*Guds vitnesbyrd /.../ Jesus Kristus og ham korsfestet*» (1 Kor 2:2. Jf Gal 3:1, 5:7. 1 Joh 5:5-12). Med andre ord sagt: Kristus-bekjennelse er bibeltroskap, og bibeltroskap er Kristus-bekjennelse i lydighet mot apostelordets lære fra Jesus Kristus og hans Far i himmelen (Gal 1:4, Mt 16:16f). Paulus har forkynt Kristi evangelium med den begrunnelse som er kjent for «*alle dere som er døpt til Kristus*» (3:27, 4:30f). Derfor ble Paulus mottatt «*som en engel fra Gud, ja, som Kristus Jesus selv*», men hvor var det blitt av jubelen fra den gang, spør Paulus. «*Er jeg blitt en fiende fordi jeg har sagt dere sannheten?*» (4:15f. Jf Lk 10:16, 2 Kor 5:19f.)

Paulus henviser til evangeliets innhold med noen *kortversjoner*: Gal 1:4 (sit ovf), 2:15f, 19f, 3:13f, 26f, 4:4-7, 5:1a, 6:14-16. Avgjørende for deres troverdighet er *skriftbevisene* for de troendes frihet i Kristus – ikke lovgjæringer, men «*ved troen*» alternativt «*i troen*» (2:20, 3:8, 14, 22, 26, 6:10). Gud har kalt oss ved sin nåde (1:15) - ved Jesus Kristus «*som gav seg selv i døden for våre synders skyld, for å fri oss ut av den nåværende onde verden*» (1:4) Guds tilgivende nåde er en virkelig benådning el frifinnelse – og ingenting annet. Befrieren har med sin korsdød i alles sted kjøpt oss fri fra lovens forbannelse (Gal 3:13, 4:3).

Jesus advarte mot farisèernes surdeig (Mt 16:6). Det gjorde også Paulus med ham, men blir de hørt? (Gal 5:9, jf 1 Kor 5:6-9). Problemet var og er «*korsets anstøt*», for utelukket er den farisèiske overtro på menneskets evner i troens saker. Anstøtet blir tilslørt med gode hensikter, men avslørt med Jesu tilrettevisning, Mt 16:22-26. Han gjennomskuer enhver læretilpasning av frykt for folkenes guder (2 Kong 17:8f).

Velsignelsen som var lovt Abraham

Skriftbevis med bruk av følgende tekster: 1 Mos 12:1-9, kap 15 (2 Mos 12:40f). Kap 17, 22:1-19, 26:1-6. - Se utleggelsen i **Gal 3:6ff**. Merk velsignelsen ved «*din ætt*» - Kristus, v 16, og forholdet tro og løfte (v 2 og 5) med Abraham som eksempel, v 6ff.

Skriftbevis i samsvar med Jesus-overleveringen. Eksempler: Jesu svar til den rike unge mann: Mt 19:17-22. Jf den bortkomne sønnen, Lk 15:16-19. Jesu ord om tolleren Sakkeus, Lk 19:9f. Jesu tydning om slangen som Moses løftet opp i ørkenen, Joh 3:13-18. Jesu ord om Abrahams ætt, Joh 8:31ff. – Skriftbevisene bringer oss tett på samtalen mellom Paulus og urmenighetens ledere, Gal 2.

Skriftbevisene begrunner Abraham-paktens oppfyllelse i Jesu person og verk. De formidler Jesu undervisning om ham, men sett i ettertid – i *påskeperspektivet*. Eksempler: Peters tale i Salomos Søylegang, Apg 3:12ff. - Urmenighetens forbønn for apostlene Peter og Johannes, Apg 4:24-31 (merk v 28). – Stefanus-talen, Apg 7:1-53. Peters vitnesbyrd og Jakobs skriftbevis under Jerusalem-møtet, Apg 15:6-18. - Paulus om Abrahams tro og løftepaktens oppfyllelse, Rom 4. – Lovens oppfyllelse ved troen: Livet i Ånden, 8:1-17. – Han som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet, 2 Kor 5:21. – Abraham-paktens evige velsignelse er troens rettferdighet, Kristus Jesus, Ef 1:3, 7f. – Abraham som forbilde, Heb 6:11ff.

Gal 3:8-10,13, 14, 29 - Skriften forutså at Gud vil rettferdiggjøre hedningene ved tro, og den for-kynte på forhånd dette gode budskap til Abraham: I deg skal alle folkeslag velsignes. Derfor blir de som tror, velsignet sammen med den troende Abraham. Men de som holder seg til lovgjæringer, er under forbannelse. /.../ Men Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld /.../ for at Abrahams velsignelse skulle komme til folkeslagene ved Jesus Kristus, og for at vi ved troen

skulle få løftetets Ånd. /.../ hører dere Kristus til, er dere Abrahams ætt og arvinger ifølge løftet. (Jf v 14 og NO 2001)

Guds universelle nådeløfte, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, er gitt den enkelte til del i dåpen (Gal 3:27, Mk 16:16). Så er ikke troen en tro på troen, men tillit til åpenbaringsordets trofaste Gud. Han har påtatt seg alle forpliktelser og gitt oss alle rettigheter. Hos ham skal vi søke opplysning ved evangeliet Kristi lidelse, død og oppstandelse. Men reserverer vi oss med forbehold om et hellig liv og levnet, er vi falt ut av nåden (5:4).

Her støter vi på et *oversetterproblem*. Jeg sikter oversettelsen av **1 Mos 15:6** i Det Norske Bibelselskaps oversettelse fra 2001: «*og derfor regnet Herren ham som rettferdig*. Hvor kommer «derfor» fra? Samme oversettelse gjentas i Nytestamentet: Rom 4:3, 9, 22. Gal 3:6. Jak 2:21, 23. Jf Gal 3:26 – i kraft av troen (istf «ved»). Den vanlige oversettelsen ligger tett på grunnteksten: Abraham «trodde på Herren, og han regnet ham det til rettferdighet.»

Det er sant: Troen er en lovgjerning, ja, den fremste av alle lovgjerninger. Troen oppfyller budet «du skal ikke ha andre guder foruten meg», og siden troen har Kristus til gave, følger den lovoppfyllelse som Gud har behag i. Men denne tro er ingen selvbestemt ytelse eller et pressmiddel overfor Gud. Troen kommer til oss. Den er Gud Helligåndens suverene verk ved evangeliet, når tilhørere får nåde til å anvende Kristi fortjeneste, enhver på seg selv. Abraham trodde på den Gud «som gjør de døde levende og kaller på det som ikke fins, så at det fins» (Rom 4:17. Jf No 2001).

Sett fra Guds side, ser troen inn «frihetens fullkomne lov» (Jak 1:25) og har Guds rettferdighet – Jesus Kristus, gitt av nåde. *Sett utenfra, fra menneskers side*, må livets vitnesbyrd bevitne troen, slik eksemplet Abraham viser, **Jak 2:23f** – «*Abraham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet*», og han ble kalt «Guds venn». Dere ser at et menneske blir ansett som rettferdig ved gjerninger og ikke bare ved tro. - Troens rettferdighet for Gud trives godt sammen med gjerningen, men er aldri årsak til frifinnelsen hos Gud.

Trellkvinnens sønn og den frie kvinnes sønn

Skriftbevis med brukt av tekstene 1 Mos 16, 17:15-19, 21:1-21. Se utleggelsen Gal 4:22-31.

Lovpaktens hellighetskrav: 3 Mos 18:5 (Esek 20:11). 5 Mos 21:23.

Løftepaktens gave: Hab 2:4 (Gal 2:16, 3:11, Rom 1:17, 3:20, Heb 10:38). Løftepaktens fornyelse ved profetene, se t eks Jes 52:33- kap 53- 54.

Eksempler på anvendt Jesus-tradisjon: Rom 9:7ff, kap 4, Heb 12:22, Åp3:12, 21:2, 10. Joh 8:35f (jf Gal 2:4: 5:13, Rom 6:18, 22, 1 Kor 8:9, 1 Pet 2:16).

Trellkvinnen Hagar fødte Ismael på naturlig vis og representerer lovpakten fra Sinai. Hennes etterkommere treller under lovens krav, som ingen makter. Den frie kvinne er den gamle *Sara*, som fødte Isak etter løftet. Han representerer Abrahams barn etter løftet. De er Guds kirke på jorden med sentrum i det Jerusalem som er «*der oppe*». Derfra utbrer kirken seg på jorden. Hun er den mor som føder barn uavlatelig med Guds løfte (Gal 3:26f).

Trellkvinnens sønn *Ismael* drev gjøn med Isak som hadde arveretten (1 Mos 21:10). Han ble «*et villesel av en mann /.../ vendt mot alle*» (16:12). Han «*forfulgte ham som var født etter Ånden, så er det også nå*», skriver Paulus (Gal 4:29). I et senere perspektiv må vi inkludere islam – Ismaels ætt. Mer enn noen annen religion representerer islam kvinneundertrykkelse, antisemittisme og demokratiunderskudd. Muhammeds gudskonstruksjon og Koranen begrunner voldsbruk mot «de vantro» og er en stadig kilde til frykt, terror og ekspansjon med våpenmakt.

Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet "*uten lov*", stilt frem for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Slik har Gud tatt på seg alle lovens forpliktelser, og i nåde gitt oss alle rettigheter med samme barnekår og arverett hos ham (Gal 4:4f). **Gal 5:1 – Til frihet har Kristus frigjort oss (Joh8:36).** Og holder vi fast på apostelordets lære fra ham, blir vi frelst (1 Kor 15:1-3, Jf 14:36. Jf Rom 7:22ff, 11:6-10, osv.)

Så er evangeliet ingen frelsesteori, og evangeliets religion ingen lovreligion, men et levende håp til "*vredens barn*" (Ef 2:3, jf Rom 8:1-3), lik livbøyen kastet ut til fortapte på opprørt hav. Ved troen anvender vi Guds nådetilsagn, enhver på seg selv, og har med ham til gave, Guds evige rettferdighet, liv, glede og fred allerede (Joh 11:25, Ef 2:1-5). Sett fra menneskets side, er gaven ufortjent. Sett fra Guds side, er gaven Guds Sønns fortjeneste og prisen ubegripelig stor. Så har Gud elsket verden...

Troen kommer til oss – vi kommer til troen

Denne språkbruk er typisk for den nytestamentlige trosformidling fra Jesus. Han er «Den Kommende» - og himmelriket tilhører dem som kommer til ham. I sin øversteprestelige forbønn ber han for alle dem som ved apostlenes ord «kommer til tro på meg» (Joh 17:20).

Apostelordet gir videre Sønnens lære fra Faderen, og Helligånden skaper troen i dem som hører og tare vare på evangeliet. De har evig liv. (Joh 17:3, Gal 1:3f, 2:16, 19-21, 3:6-9, 26f). Kunnskapen fra Gud lar oss kjenne Ham som har kalt oss «ved Kristi nåde» (Gal 1,6, jf v 15, 2:21, 3:18). Slik kommer vi til troen (Gal 3:2, Lk 10:16, Apg 2:38, 8:15, 10:44f, 15:7f, osv).

Gal 3:23-25 – Før troen kom, ble vi holdt i varetekt under loven, innstengt helt til den tro som skulle komme, ble åpenbart. Slik var loven en vokter (paidagogos) for oss helt fram til Kristus, for at vi kunne bli erklært rettferdig ved tro. Nå når troen er kommet, er vi ikke lenger under vokteren. For dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus. Alle dere som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. (Kol 2:12f. Jf oversettelsene, NO 2001.) Andre eksempler: Rom 10:4, 16f, Ef 6:23, 1 Tim 1:13f, Heb 12:1f, 1 Pet 1:1f, 2 Pet 1:1, Jud 3f, 20.

Den bibelske språkbruk om troen er sakssvarende: Tar man ikke vare på Guds ord, glir man bort fra troen (Heb 2:1), eller faller fra (Mt 24:10, 1 Tim 4:1). **Joh 14:23f** – *Om noen elsker meg, holder han fast ved mitt ord /.../ Men den som ikke elsker meg, holder ikke fast ved mitt ord (Jesu svar til Judas Iskariot), og det ord som dere hører, er ikke mitt, men Faderens som har sendt meg.*

Kirkens enhet står og faller med bekjennelsen til apostelordets lære fra ham og Faderen. Reservasjoner mot apostelordets lære strider mot Guds treenhet og går lovreligionens ærend. Den falske kirkeenhet vitner falskt om åpenbaringsordets trofaste og sanndrue Gud.

Noen steder til ettertanke: 1 Kor 11:2, 15:2, Fil 2:16, 2 Tim 1:14, Heb 4:14, Åp 2:13 osv. Rettferdighet «ved loven» og rettferdighet «ved troen» utelukker hverandre gjensidig. Et eksempel til etterfølgelse er apostelen Paulus:

Gal 2:21 – Jeg forkaster ikke Guds nåde. For hvis en kan vinne rettferdighet ved loven, da døde jo Kristus til ingen nytte. 3:12f – I loven kommer det ikke an på tro, der heter det: Den som holder budene skal leve ved dem (3 Mos 18:5). Men Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld. For det står skrevet: Forbannet er enhver som henger på et tre. 5 Mos 21:23b, 27:26. Jf Rom 8:3f, 10:4.

Hva menes med «anstøt»?

Det greske ordet som ligger til grunn, er hentet fra snarefangst, brukt om pinnen som åtet var heftet på (gr. skandalon). Den som setter snaren, blir årsak til død, og den som intetanende «går i fella», blir årsak til sin egen død. Da står vi overfor to grunnbetydninger: (1) Å være til anstøt for noen (skandalon poiein), og (2) å ta anstøt av noe.

I den første betydningen forleder man noen til frafall og et levnet deretter. Noen har «forhekset» galaterne (Gal 3:1f, jf 2:20, 6:14). **Rom 16:17** – *Jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som skaper splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt*

imot. Hold dere unna dem. (Jes 53:6, Mt 7:15, 2 Tess 2:13f, 3:6, 14, Tit 3:10, 2 Joh 7-10, 2 Tim 2:26.)

Man kan også være til anstøt med misbruk av tillatte ting - t eks mat og vin (Rom 14 og 1 Kor 8), når svake kristne forledes til å gjøre noe som de anser for synd (Rom 14:15, 20, 23). Da må den som vet bedre, følge kjærlighetens regel og avstå fra bruken (jf Apg 15:20, 29). Un- tatt er den påtvungne praksis, som medfører handlingens fornektelse av den frihet Kristus har kalt oss til (1 Kor 8:9, Kol 2:16, Gal 5:1). Stilt overfor kjærlighet i strid med læren, har læren (el troens regel) prioritet fremfor kjærlighetens regel . Syndenes forlatelse gjelder ikke læren, men livet (Apg 15:20). **Gal 5:13** – *Dere er kalt til frihet /.../ La bare ikke friheten bli et påskudd for den syndige natur, men tjen hverandre i kjærlighet. For hele loven blir sammenfattet i dette ene bud: Du skal elske din neste som deg selv.*

Den andre betydningen – å ta anstøt av noe, kan skje på to måter: Enten tar man anstøt av kristnes skrøpeligheitsynder i ord og gjerninger, og bruker dem til forsvar for sin vantro og et liv deretter (Joh 6:61, 66, Rom 9:30-33, 1 Kor 1:22f). Denne problematikk er tema i Jakobs brev. Eller man tar anstøt av livet under korset – når etterfølgelsen medfører fornedrelse, motgang og lidelse for Jesu navns skyld (Gal 6:12, jf Mt 11:6, 25f, 13:21, 16:22f, 24:10-13). Av frykt for omkostningene, og under skinn av kjærlighet, søker man trygghet i menneskers ros og allmennytten - det vi alle er tjent med.

Hva er årsaken til «korsets anstøt»?

Med «korset» siktes til Guds forsoning med verden i Jesu død på korset (Gal 1:4, 3:1f). Guds universelle løfte til Abraham er oppfylt i «en korsfestet Kristus» (1 Kor 1:23). Tiden for Sinai- paktens lov er ute, og utelukker er kompromisser med et «annet evangelium» (Gal 1:6f). Forholdet løftepakt og lovpant representerer det dype i kristentroen, men er fort sagt.

Jes 8:14f – Han skal være en helligdom, en snublestein og en klippe til fall for begge Israels ri- ker, en snare og en felle for dem som bor i Jerusalem. Mange blant dem skal /.../ gå i snaren og bli fanget.

Skriftbeviset og den bevitnede Jesus-historie forholder seg til hverandre som løfte og oppfyl- lelse. De er to sider av samme sak – Guds vilje med sin frelsesplan for en fallen verden (Gal 3:6-14, 4:4f, 21ff).

Det altavgjørende spørsmål for kirken i nåtid er det samme som for Paulus den gang og kir- ken i fortid – «*hva sier Skriften?*» (4:30). Hva sier den om forholdet mellom Guds løftepakter og lovpakten på Sinai? Hva er forholdet mellom Kristi gjerning «for oss» og Kristi gjerning med sin Ånd «i oss»? Hva er den rettferdighet som Gud tilregner troen?

Forholdet nådepakt og lovpakt utelukker hverandre gjensidig i Guds frelsesplan. Skillet går ved «korsets anstøt» - **troens rettferdighet**. Skillet består ikke i kvaliteter som den troende har eller ikke har, men ved Jesus Kristus og ham korsfestet - og ingenting annet. Det var ikke

farisèeren, men tolleren som «gikk hjem rettferdig for Gud» (Lk 18:14, Ef 2:5, 8). Det utførlige forsvar for tolleren finner vi i Romerbrevet. Paulus visste av egen erfaring hva «korsets anstøt» bestod i – synderens rettferdiggjørelse ved tro på grunn av Kristi lidende lydighet (Fil 3). Guds Sønn i Jesu tjenerskikkelse er «den rettferdighet jeg får ved tro» på Kristus» (Rom 4:13, 24, 2 Kor 5:21, Fil 3:9).

Korsets anstøt kan man underslå eller tilsløre, men ikke rokke. Troens rettferdighet er i all evighet Guds rene Lam inntil døden lydig (Åp 5). Da Paulus besøkte lederne for urmenigheten, framla han det evangelium som han forkyste for folkeslagene. **Gal 2:5f** - *Men ikke engang Titus, som var med meg, og som er greker, ble tvunget til å la seg omskjære. Dette kravet kom fra noen falske brødre...*» (jf Apg 16:3). Kristi evangelium var til anstøt for dem. I strid med Jesu advarsel førte de på avveier «disse minste små som tror på meg» (Mt 18:6, Mk 9:42ff, Lk 17:1f).

Altså handler ikke «korsets anstøt» om kristnes skrøpeligheter og unnfallenhet i etterfølgelsen. Man kan være til anstøt for noen, eller ta anstøt av noe, men evangeliet om korset forfører ikke. Det er en «snublestein» for jøder, sier Paulus (1 Kor 1:23). Sammenstillingen jøde og greker må tas i omfattende mening. Den ene reserverer seg mot Kristi evangelium med gjerninger, den andre med idèer som mennesker godtar (jf Rom 9:30ff).

Et tidløst anstøt

Det aller sterkeste uttrykk for Guds lov og evangelium er "Kristus og ham korsfestet" (1 Kor 2:2). Så brennende er Guds nidkjærhet for sitt falne skaperverk. Så dypt steg Sønnen ned av fri vilje og for frelses skyld. Så høyt har Gud elsket verden... - Den nye pakt i Jesu blod er sammenholder dem begge, og likevel er Guds lov og evangelium hverandre likeså fjernt som himmel og jord. Korsets anstøt åpenbarer Guds nidkjærhet, og samtidig Guds kjærlighet som er så mye større. Evangeliet åpenbarer «Guds rettferdighet» i Jesu lidende lydighet i alles sted. Han er vår frifinnelse hos Gud – også min! Slik kommer troen til oss og virker tillit til en forsonet Gud i Kristus Jesus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Denne tro har Kristus – Guds rettferdighet - til gave, gitt av nåde.

Uten jødisk bakgrunn, vil mennesker finne det eksklusive evangelium støtende og foretrekke relativismens tyranni. Andre tar anstøt av Guds hellighet som krever et så ufattelig offer, at kun troens rettferdighet er tilbake og andre frelsesveier utelukket. Med anstøtet går frelsen tapt. En korsfestet Kristus avkler oss all egen rettferdighet, og lokker og drar oss samtidig med frelsens omkostninger. Vi er dyrt kjøpt. (Gal 3:13, 1 Kor 6:20, 1 Pet 1:18.)

Når troen kommer med evangeliet, tør vi anvende Kristi fortjeneste, enhver på seg selv. Troen kan være svak eller sterk, men bekjenner om Jesus fra Nasaret at han er min Herre, «han som gav seg selv i døden for våre synders skyld, for å fri oss ut fra den nåværende onde

verden, etter Gud vår Fars vilje» (1:4). Skjult i den korsfestedes avmakt, møter Gud oss med selvhengivende kjærlighet. «Så har Gud elsket verden...» Skjult er den handlende allmakt.

Anstøtelig for mange er også rett-troenhet, først Jesu forhold til farisæerne, så apostelens forhold til «falske brødre» (2:4), og – i deres spor - kirkefellesskap i enig bekjennelse til apostelordets lære fra Skriftens Herre. Reservasjonene mot bekjennelse i nytestamentlig mening gir rom for urett og røper vår sans for «menneskeverk» (Gal 3:3). Den kan skinne av kjærlighet til «kirken», og søke fellesskap i «et stort økumene», men Kristi evangelium utelukker dem fra prekestol- og nattverdfellesskap i Guds kirke. Men hvem er ren i denne sak? Dommen skal begynne med Guds eget folk (1 Pet 4:17).

Guds kjærlighet til verden, stilt frem i en korsfestet Kristus, «*gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten*» (1 Kor 13:6, se Rom 12:9, 16:17-20). Så fins det ingen kjærlighet i strid med apostelordets lære fra Skriftens Herre (Gal 2:5, 14, 4:16, 5:7). Tankevekkende er spørsmålet (Gal 3:2f): Hvorfor komme til troen, men «*fullføre med menneskeverk*»? Legger man noe til eller trekker noe ifra »apostlenes og profetenes grunnvoll» (Ef 2:20), da kan vel fellesskapet se ut som en kirke, men Jesus advarer. Fallet blir stort (Mt 7:27).

Reservasjoner under skinn av raushet og rommelighet er i Guds øyne en «hvitkalket grav» (Mt 23:27). Formålet kan være tjenestefellesskap i overbærenhet, begrunnet i allmennytte og «tilstrekkelig enighet», men virkningen er ødeleggende. Istedenfor den hengivne bekjennelse til apostelordets Herre, går det unike ved kirken tapt – troens rettferdighet, «den fagre skatt» (2 Tim 1:8-14). Tilbake er en kvasiterapeutisk virksomhet uten interesse, bortsett fra riter til selvbekreftende behov.

Paulus gjentar advarselen med andre ord, **Gal 5:4** – *Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.* – Da er vi skyldige til å holde hele loven og må dømmes deretter. Lik Jesus, peker apostelen på alternativet - kirken på fjellgrunn, i den bekjennende kirke, **v 5** - *Men vi holder oss til troen, og ser ved Ånden fram mot den rettferdighet som er vårt håp. For i Kristus Jesus kommer det ikke an på om en er omskåret eller uomskåret; her gjelder kun tro, virksom i kjærlighet.* Troen har Kristus til gave, og kjærligheten følger etter. Den har Kristus til eksempel i gjerninger som har Guds ord og bud for seg.

Lovens oppfyllelse «ved troen»

På læredelen følger formaningen (Gal 5:16ff). Adressen er klar, **Gal 3:26f** – *alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus. Alle dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus.* (Jes 61:10). Formaningens forutsetning er troens rettferdighet - Guds Sønn i sin lidende lydighet. Frifinnelsens årsak er *fornyelsens* årsak. Kristus skaper med sin Ånd den gode frukt i de troendes liv (Gal 6:8). Denne gjerning er skjult også for dem. Apostelen vil ikke rose seg av noe annet enn «*vår Herre Jesu Kristi kors*», for ved det er han blitt «*en ny skapning*» (v 15). **2:20**

– *Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv som jeg nå lever i kjødet, lever jeg i tro på Guds Sønn, som har elsket meg og gitt seg selv for meg.*

Syndenes forlatelse for Kristi skyld er frelsens årsak og Guds oppmuntring hele veien. Hva vi er «i Kristus», det skal vi bli. Med dette håp blir vi ikke trette av å gjøre det gode (Gal 6:9). Med den frimodighet som «Kristi kors» gir, står vi imot den onde menneskenatur og søker å ligne Kristus i hans selvhengivende kjærlighet. Vi går i hans spor som ikke kom for å oppheve loven, men for å oppfylle den.

Han har fridd oss fra trelldommens åk. Derfor formaner apostelen, **Gal 5:16** – *Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår syndige natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står imot vår onde natur.* - Vi skal ikke leve som om vi står i gjeld til vår onde natur med dens lidenskaper og lyster (Rom 8:10-12). De beskriver han livsnært, flere lett gjenkjennelige i den pågående konflikt (Gal 5:19-21).

Dyds katalogen – både her og flere steder i Nytestamentet - er ingen blåkopi fra samtidskulturen, men en et Kristus-bilde (jf Gal 3:1). *Troens dyder er hans som kalte oss* (1 Pet 2:9). Med ham til gave skal vi dag for dag strebe etter å ligne ham, og ved troen bli «det nye menneske» som bærer Åndens frukt (5:22f). I likhet med nevnte laster, som vitner om arvesyndens motstand, vitner nevnte dyder om det tjenersinn som ikke skjeler til andres ros, men «gjør godt mot alle og mest mot troens folk» (6:3-5, 9f).

Gal 5:25 - *Har vi fått livet ved Ånden, så la oss også leve ved Ånden. Med denne oppmuntring blir vi sendt, enhver til sitt kall* (6:8-10). Hva vi er i Kristus, skal vi bli.

Sagt med vår barnelærdom

Dette har han gjort «for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og regjerer i evighet. Det er både visst og sant.» (Lille Katekisme, forkl 2 trosart)

I Fjerde parten vender Luther tilbake til hensikten med Kristi frelsesverk, **Rom 6:4** – *Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet.* – Forklaringen til apostelordet dekker den nytestamentlige dåpformaning. Jf Gal 5:16ff med 3:25f.

Vanndåpen betyr at «den gamle Adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og død med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Denne fornyelse skjer *ved troen* på Jesu Kristi fortjeneste, gitt oss i vår dåp. Fornyelsen er Åndens gjerning i deres hjerter som hører og tror gave-evangeliet (Gal 3:1f). Troen støtter seg til Guds løfte, gitt i dåpen, og anvender Kristi fortjeneste, enhver på seg selv i den daglige

gjerning. Troen har Guds nåde og barmhjertighet i Kristus og mangler ingenting. Det er ingen mangel ved troen, sier Luther. (Mk 16:16. Se Gal 2:19ff, 6:14f). Manglene hefter ved den troendes liv, men manglene er skjult for Gud «i Kristus» som i en kappe. Rom 8:1. Gal 3:26.

Tekster til fordypning: «Dåpkapitlet», Rom 6. Ef 4:17ff.

Rør ikke ved korsets anstøt

Med Galaterbrevet har Herrens apostel gitt kirken et forsvarsskrift for korsets anstøt - troens rettferdighet på grunn av Kristi fortjeneste – og ikke av noen annen grunn. Utelukket fra frifinnelsens årsak «utenfor oss» er fornyelsen, som Kristus virker med sin Ånd «i oss. Denne eksklusivitet er korsets anstøt.

Martin Luther illustrerer forholdet i Store Galaterbrevskommentar. Svigerfaren kommer først i tid. Etter ham kommer svigerdatteren. Først kommer troen på frifinnelsen for Kristi skyld. Deretter følger Åndens frukt i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Troen trives sammen med gjerningen, men blandes gjerningen sammen med frifinnelsens årsak, er det ikke lenger tale om troens rettferdighet hos Gud, men om innbilt tro. Med forbehold om gjerninger i «rettferdiggjørelsens sirkel» er vi falt ut av nåden.

Troens rettferdighet skjuler mange synder. Da har vi nok med vår egen byrde og viser lettere overbærenhet med andre. Unntatt er den overbærenhet som innhyller læretilpasninger i kjærlighetens kappe. Den falske kjærlighet går foran læren og røver den frihet som Kristus har frigjort oss til. Tilbake er trelldommens åk, enten betinget nåde med forbehold om fornyelse, eller billig nåde med frihet til å gjøre hva den gamle adam vil.

Rør ikke ved troens rettferdighet! RØR IKKE VED KORSETS ANSTØT! Det fins bare ett evangelium.

E-post: kaare.svebak alfakrøll gmail.com